თეატრი

საყოველ-კვირაო ლიტერატურული და მხატვრობითი გაზეთი.

11 მაისი გამოცემა № 19 კვირაობით 1836 წელსა.

ფასი „თეატრი"-სა წლით ხუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სამი (3) მანეთი, სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღება. ცალკე ნომერი „თეატრი"-სა ღირს სამი შაური. ხელის მოწერა მიიღება: ტფილისში „თეატრი"-ს რედაქციაში და ქუთაისში მმ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ".

ქართული თეატრი

დღეს, კვირას, 11 მაისს

არტისტკა

მ. მ. მძინარიშვილისა

გამართავს წარმოდგენას

ქართული დრამატიული დასის არტისტების დახმარებით

წარმოადგენენ:

I

ალმაცერები

სამ მოქმედებიანი კომედია თხზ. ა. მოჩხუბარიძისა

II

პარიკმახერისას

ვოდევილი 1 მოქმედებად.

დასაწყისი $8^1/_2$ საათზე.

ლირიკული პოეზია. *)

დიდაქტიკიური ელეგია არის გამოთქმა პრაქტიკულის ცხოვრებისა, როგორსაცა მგოსანი უხატავს ხალხსა, იგი დაიბადა შვიდი ბრძნების დროს; სალონის ელეგიებმა, რამოდენიმე ჩვენს დრომდისაც მოაღწია.

ერთს თავის ელეგიაში სალონი უწინდელს თანამემამულეთა უკანონობას ემდურება და აწმყო კანონდებულებას ქებას ასხავს: „ჩვენი ქალაქი ზევსის გარდაწყვეტილობით და უკვდავის ღმერთების ძალით არასოდეს არ დაითრუგენება, რადგანაც ათინას ზევსის ბრძენი ასული ჰმფარველობს. დიდი ვნება მოუტანეს ჩვენს სამშობლო მხარეს ამ უმგზავსმა წინამძღოლებმა; ვინ იცის რამდონი მხედარნი, მოქალაქენი ამოაჟლეტინეს მტრების მახვილს და სრულიად მიასუსტეს ხალხის კეთილის ბედის წინ მიმდინარეობა; სრულიად უსარგებლო იყო ის ომი, რომელიც ეხლა იმათ ასტეხეს. გარდა ერთმანეთის პიროვნულის შურის-ძიებისა, სხვა სასარგებლო საქმე არა გაუკეთებიათ რა საბრალო გზა დაკარგული ხალხისათვისა, რომელიც მოდის, მოსტირის თავის ბედსა და ვერ უპოვია ისეთი ადგილი, სადაც თავისუფლად ამოსუნთქვა შეეძლოს. ვინ იცის რამოდენი ხალხი აიყარა თავის სასშობლოდან და სხვა ქვეყანას გარდასახლდნენ, რადგანაც დაეკარგათ საგანი ცხოვრებისათვის. ამიტომ მე ვალდებულადა ვრაცხ ჩემს თავსა, მიუთითო ათინელებსა, თუ რამოდენი ვნება მოაქვს ქალაქისათვის უკანონობას; როდესაც კანონდებულება იქნება, მაშინ ყოველისფერი თავ-თავის ადგილას იქნება. იგი სდევნის ბოროტებას, ადარებს ერთმანეთს რამოდენიმე საგანსა და მოვლენას, ამაყთ თავში უკაკუნებს, სთრგუნავს ღარიბ-ღატაკობას, ბრუნდე კაცს ასწორებს, ჩხუბსა და ვაი-ვაგლახსა სპობს. ამ დროს ყველა კმაყოფილია თავის ბედისა"...

*) იხილე „თეატრი" № 18.

მეორე ელეგიაში თავის კანონ-დებულების ხა სიათზედ ლაპარაკობს: «მე ხალხს მივეცი ზომიერი კანონი, მდიდარიც და ღარიბიც ერთნი არიან ჩემი კანონის ქვეშ, ორივეს ერთ ნაირი კანონი აქვთ ცხოვრებაში და საზოგადოებაში. არც ერთს არ აქვთ უფლება, ერთმანეთის დაჩაგვრისა და თუ ვინიცობაა, რომელიმემ მათგანმა ვისმეს შეურაცხყოფა მიაყენა, მაშინ ჩემი კანონი ორივეს ერთ ნაირს სასჯელს აძლევს».

მეორე ელეგიაში თავის ცხოვრების შეხედულებაზედა სჯის: «ღმერთისაგან ნაბოძები სიმდიდრე, კაცს საუკუნოთ რჩება და იზდება, დანაშაულობას კაცისთვის სარგებლობა არ მოაქვს, რადგანაც ზევსი ყოვლისფრის დასასრულსა, ბოლოსა ხედავს. როგორათაც გაზაფხულის ქარი ღრუბლებს წვიმის მოსვლის დროს მოუსწრაფებს ხოლმე, ამისავე მაგვარათ ღმერთი — შურის-ძიებას, მხოლო ზოგს გვიანა სჯის და ზოგს კი ადრე. ღმერთის წყევა საშვილიშვილოდ გადადის და საბრალო უსუსური, უმანკო შვილები იხდიან თავიანთ წინაპართა სასჯელს»...

მიმნერმა ელეგია დასწერა, რომელშიაც ითხოვდა, რომ სამოცის წლისა მომკვდარიყო უავადმყოფოდ, ერთბაშად და უტანჯველად, სალონი არ დაეთანხმა ამ აზრს და შემდეგის სიტყვებით მიმართა: „უარ ჰყავ ეგ აზრი, რადგანაც ის უფრო უკეთესი იქნება ახალგაზდები დავიხოცნეთ, რომ მეგობრებს ცრემლი და მწუხარება დაუტოვოთ.“

მიმნერის დროს ელეგია ლირიკულს ხასიათს იღებს. სიბერის დროს იმან შეიყვარა ერთი ახალგაზდა ქალი, რომელსაც ფარვანასავით თავსევლებოდა და სიყვარულს დამღერიდა, აი იმისი პრინციპი:

„უბედურია სიცოცხლე უსიმხიარულოდ და უსიყვარულოდ; ჭაბუკობა ბედნიერი დროა, მხოლო სიბერე კი სიკვდილს წააგავს. რა არის სიცოცხლე და უტკბოესობა, თუ კი ჩემი ოქროს აფროდიტას ვერ შეუკავშირდები. სიკვდილი სჯობია უიმისოთ სიცოცხლეს. დრო ელვასავითა ჰქრება და დგება ლატაკი სიბერე; ჩვენ ვკარგავთ სილამაზეს და თითქმის თვითონ მზის სხივებიც კი აღარ გვახარებენ, ყმაწვილები ახლოს აღარ გვიდგებიან და ახალგაზდა ქალები დაგვცინიან. აი ამისთანა შემაძრწუნებელს წუთათ შეუქნია ღმერთს სიბერე»...

ამისთანავე ხასიათის ელეგიებსა სწერდა სიმონიდი, ხიოსიდგან, (გარდაიცვალა ოთხას სამოცდა ცხრაში ქრისტეს დაბადებამდის) რომლებშიაც უფრო იხატება მწუხარება და კაეშანი. იტალიელები ისე უყურებდნენ ელეგიას, როგორც სამწუხარო სიმღერას.

იტალიელმა მგოსანთ დაიწყეს თავიანთ აოხრებულ სამშობლოს მგლოვა და ყოველ იმათ ლექსებში რაღაც მომჯადოებელი იდუმალი, მწუხარებანი იხატებიან, რომელნიც კაცს უღვიძებენ პატიოსნურს გრძნობას, უვითარებენ ესტეტიკიურს გრძნობას. მაგალითად ავიღოთ გამოჩენილი იტალიელი მგოსანი ლეოპარდე, რომელიც მაღლა მთაზედა სდგას და ღრმათ ჩაფიქრებული, გატაცებული წარსულის ნეტარებით დასტირის დღეს მტრებისაგან აოხრებულს იტალიას მართლაც რა სურათს წარმოადგენდა იმ დროს იტალია, როდესაც ქვა-ქვაზედ აღარ დააჩინეს მოსისხლე მტრებმა და სრულიად აოხრეს, ერთხელ აყვავებული ქვეყანა. ვის არ გაუღვიძებს მწუხარების გრძნობას ეს სურათი, ვის არ აატირებს ცხარის ცრემლით, როდესაც მოიგონებ, ვინ იცის, რამოდენი ხალხი ამოიჟუჟა და შთაინთქო საუკუნო სამყაროში. ვინ იცის რამდონი სიყვარულისაგან გატაცებულნი მიჯნურნი გარდახვევულნი დაიწვენ თავიანთ სარეცელზედ, როდესაც სასახლებს ცეცხლი მოუკიდეს მოსისხლე მტრებმა. აი ეს მომხიბლავი სურათი აგონდება ლეოპარდეს და მწუხარის ხმით ჰმართავს:

*) სამშობლოვ ჩემო. ვხედამ შენს კედლებს ჩამონგრეულთა,
ვხედავ ბალებსა, კოშკ-ნანგრევთა აოხრებულთა,
ვხედავ სამკაულთ, ციხე პალატთ მივიწყებულთა,
რას უმშვენებდა Იტალიას ყოველ მხარესა!.....
Ეხლა მის შუბლი, მისი მკერდი გალეღილია,
მაგრამ, ვაგლახ მე! Ის ბედკრული დაკოდილია!
Წყლულით მოცული, სისხლის ზღვას სცურავს!
Უფსკრულსა იმთქმის მშველელი არ ჰყავს!
Გასაოცარო დედაკაცთა სქესთა ქმნილებავ?!
Რამან შეშალა, ტყვეთ მიეცა წრფელი ქმნილება?!
მე აწ მივმართე; დედამიწას და მაღლა ცასა,
Ჩემის მხურვალეს ლოცვებითა, მითხარი, მიანბეთ!!
Ვინ და როგორ შეურაცჰყევით ნაზი ქმნილება?!
Და ვინ დატვირთა უწყალოთა, მძიმე ულლითა?
Ეხლა მიწას ზის ნაღვლიანი შეშინებული,
Და თმა გაშლილი, გაწეწილი გახდილი არი!
მეტის სირცხვილით თავს იმალავს ორ მუხლთა შუა
Და სტირს უწყალოდ, იმტვრევს ხელებსა!
Დეე! Იტირე იტალიავ, აოხრებული წელში მოხრილი,
Თუმც ერთს კეთილს დროსა ხელთა გეპყრა მთელი ხმელეთი,
Თვალთა შენთაგან, რომ იდინოს ორმა წყარომა,
მაინც იმ ტირილს, იმა სირცხვილს ვერ მოანანებ შენს დროებასა!

*) იხილე შერრის ისტორია ნაწ. 2.

ეს დაცემული იტალიის ჩალ ხის ტრიალი,
იმ წამს მეშლება ვარდისავით წარსული ჟამნი;
მაგრამ გაუქრა ის ლამპარი ცბიერებისა
და აეყუდა მის ნაგიერ კეცი თიხისა....
და ვინ მოგხადა, თავს გვირგვინი იტალის ბედი?
ვინ შეგირაცგყო? ვინ მოგხადა ბაგეთ პორფირი?
მითხარ, მიამბე, როდის და როგორ,
შენ გადმოვარდი ამ უძირო უფსკრულსა შიგან,
რომელ მკაცრ შფოთში შეესწარი აგრე უძლურათ,
რომ ამ საზარო, აღუწერელს უფსკრულსა სცურავ?!
ოჼ, ღმერთო ჩემო! აღვგრძნევი სისხლთ მღელვარებავ,
ამ სუსტს, გაცინულს და დაცემულს მგოსანის მკერდსა!!

მეორე ელეგია მოგვყავს ვიღაცა უცნობი საბერძნეთის მგოსანისა, რომელიც საშინელს გულის მღელვარებას ხატავს.

არ ვიცი, რისთვის მიკვნესის გული ობოლი, ტანჯული?
რა უნდა, რასა იგონებს, ვის ელის აღელვებული!?
ხან ვსტირი ღამის წყვდიადში, თვალთ მელანდება აჩრდილი,
თეთრის სპეტაკით მორთული, ვით სხივი გაბრწყინებული,
თავს მადგა რაღაც ნაზის ხმით ყურში მეჩურჩულებაო:
„დამშვიდი, ცრემლი მოიშრე, კულავ გეღირსება ლხენაო“. . და სხვ.

შემდეგში ჩვენი თანამედროვე მწერლების ელეგიები მოვიყვანოთ და დანარჩენს ლირიკულს პოეზიის ელემენტზედ მოვილაპარაკოთ.

ი. კაგთელი.

ახალი ამბები

◆ იმ ბოლგარიის ივერიის მღვთის მშობლის ქართულ-ხუცური წარწერა, რომელიც ამას წინეთ ალ. ცაგარელმა გაარჩია და რუსულათ გადასთარგმნა, (ეს გადათარგმნილი პეტერბურგის რუსულს გაზეთებშიაც დაიბეჭდა და თფილისის გაზეთებშიც გადმობეჭდეს) ახსნაში დიდი შეცდომა აღმოჩნდა. შეცდომა შეეხება იმას, რომ ცაგარელს ძველი წარწერის ქორონიკონი ვერ გაურჩევია ხეირიანათ. ამ ხსენებული მღვთის-მშობლის ხატის გარჩევა ამ ორი წლის წინეთ ერთმა მოგზაურ ფოტოგრაფმა გადაიღო და თბილისში ბ. დ. ბაქრაძეს წარმოუდგინა. ეს გადაღებული ახლა ხანს ბაქრაძემ განარჩია და ცაგარელის ახსნას შეუდარა და შიგ დიდი შეცდომები ჰპოვა. ამის შესახებ ბაქრაძემ კავკაზის არხეოლოგიურს კრებაზე წერილი და ახსნაც წაიკითხა.

◆ წერა-კითხვის საზოგადოების, საყმაწვილო წიგნის „რობინზონის“ ბეჭდვა უკვე გაუთავებიათ და მალეც გამოვა გასასყიდათაო. ფასი ექვსი შაური დაუდვიათ

◆ ჩვენ მივიღეთ მეორედ გამოცემული მეხის ამბავი, თარგმ. ზ. შარაშიძისა. დაბეჭდილია პირველს გამოცემაზე სუფთათ და ლამაზათ ფასი 15 კაპ.

◆ ჩვენ შეგვატყობინეს, რომ წელს საყმაწვილო სახელმძღვანელო წიგნი «დედა-ენა» ახალად იბეჭდებაო, ახალი სურათების დამატებით. დასაბეჭდად დანიშნულია 20,000 ათასი ეგზემპლიარი.

◆ თბილისის სამოქალაქო სამართველომ ამ ბოლოს დროს დიდი ყურადღება მიაპყრო იმას, რომ თეატრის აფიშებს ქუჩაში სხვა-და-სხვა სახლის კედლებზე არ აკრავდენ და მით არ თხუპნავდენ კედლებსაო. ამის ასაცილებლად სამართველომ ოთხ-კუთხი სვეტები გააკეთა ამ ბოლოს დროს და დღეს ამ სვეტებზე აკრავენ აფიშებსა. ამაზე უარეს ბინძურობას მთელი თფილისისთვის ის შეადგენს, რომ ყოველი ქუჩა სველია და აყროლებული გამვლელ-გამომვლელ ხალხის შარდისაგან. კორპუსის ეკკლესიის სამრეკლოს ზემოდამ ისეთნაირი ბინძურობა არის და იქ ისე ყარს ხალხის შარდისაგან, რომ თუ კაცმა ცხვირზე ხელი არ მიიფარა, სწორედ შეყნოსვაც კი საშინლათ გაუჭირდება.

მგონი რიგია, რომ ამას უფრო სასტიკი ყურადღება მიეპყრას და ხალხისათვის ფეხის ადგილები გაკეთდეს.

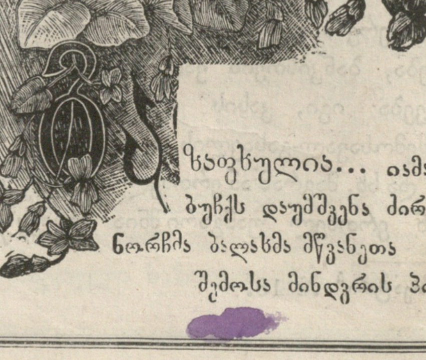

გაფხულია... იამა
ბუჩქს დაუმშვენა ძირია,
ნორჩმა ბალახმა მწვანეთა
შემოსა მინდვრის პირია.

ვარდისა ბუჩქი კოკრითა
მთლად შეიმოსა ტურფადა,
წყარო, მაღალი მთიდგანა,
გადმოსჩქეფს საამურადა.

ხეზედა ტკბილი გალობით
ბუდეს აგებენ შაშვები,
და ჩირგვის ძირში სიმღერით
იასა ჰკრეფენ ბავშვები.

თეატრის მუშა

წერილი სოფ. საგარეჯოდგან.

(დასასრული *)

ჩვენ გვაქვს ამხანაგობის წესდება, რომლითაც უნდა ვხელმძღვანელობდეთ. მაგრამ მით არა თუ მართლა ვხელმძღვანელობთ, არამედ იგი სრულიად მიტოვებულია საქმის აღებ-დაღებაში. პირველს ერთს წელიწადს კიდე ჰო; კასირს კასირობა ეტყობოდა, საქმის მწარმოებელს საქმის მწარმოებლობა, რჩევის წევრთ საკუთარი დანიშნულება და სხ. მაგრამ შემდეგ აი აქამომდე ბ. ცხვედაძე ერთსა და იგივე დროს თითონ კასირიც არის და საქმის მწარმოებელიც. ისე ყრილობა არ მომხდარა, რომ მ. თევდორე ბულისაშვილს არ ეთხოვნოს ყრილობისთვის: თავი გამანებეთ, მე გამგეობას ვერ გიწევთ, ჩემს საკუთარს საქმეებსაც ვერ ავდივარ და პასუხის გებაში კი ვარო. მართლაც და წელიწადი ისე გაივლიდა, რომ ერთხელაც არის არ ჩაიხედავდა კასაში, ანუ როგორ მიდიოდა საქმის წარმოება. ხალხი კი ერთხმად ისევ იძახდა თევდორე ბულისაშვილი იყოსო, თითქო ამით კიდეც ასიამოვნებდნენ; და თავის უნებურად ეს უკანასკნელი ხელ-ახლად მოექცეოდა განაჩენში, მითომ კენჭიც უყარეს და კვლავისთვისაც ამოირჩიეს.

შემდეგ წესდებულების ძალით ხუთი კაცია ამორჩეული ზედამხედველს კომიტეტში, რომლების ვალდებულებას შეადგენს თვიური და წლიური ანგარიშების გადათვალიერება და შემოწმება, ღირსეული ამხანაგების მიღება, ბანკისთვის ვალის აღება, ვინიცობაა და ეჭირვება იგი, კასის დრო გამოშვებით შემოწმება და შემოსავალ-გასავლის დავთრებთან შეფარდებას და სხ. და სხ. მაგრამ ან ერთხელ შეუმოწმებია ვისმეს კასა, ან ერთხელ უანგარიშნია ვისმეს? ერთის სიტყვით მთელს ამ ხანებში ბანკის ყუთი ფულით, დავთრებით და სამივე გასაღებებით ამ ერთს კაცს ევავა ხელში. აკლდა რამე, თუ ემატებოდა ამისი მკითხველი არავინ იყო და თუ კრინტს დასძრავდა ვინმე და ოდნაც არის ეჭვს შეიტანდა მასში, ვაი იმის ბრალი. მხოლოდ ამ უკანასკნელს ხანში მ. დ. ბერძენოვმა და ბაბ. ბულისაშვილმა, ზედამხედველ კომიტეტის წევრთ, ცოტა არა, რომ მიაქციეს ყურადღება ანგარიშს. ესენიც დავთრებიდგან კი ანგარიშობდნენ და კასას კი არასოდეს არ ამოწმებდნენ, რომ სინამდვილე შეეტყოთ. იმას კი ცხადად ატყობდენ, რომ ფული კასაში მხოლოდ თითო-ოროლა თუმნობით იყო ხოლმე. წარსულის წლის ანგარიშიდგან აღმოჩნდა, რომ 1-ლს იანვარს 1886 წელს კასაში უნდა ყოფილიყო 101 მანეთი 80 კაპ. ერთმა ამხანაგთაგანმა შენიშნა: იყო მართლა, რომ ამბობთ უნდა ყოფილიყოვო, თუ არა? დ. ი. ციციშვილმა და ბ. ბულისაშვილმა სთქვეს, რო 3-ს იანვარს გავშინჯეთ კასა და არ იყოვო. დანიშნეს სამი კაცი გამოეძიებინათ საქმე, ყრილობა კი გადასდეს. ამ სამ კაცში მოვყევი მეც. გადავათვალიერეთ დავთრები, მაგრამ პირველ იანვრიდგან ექვსამდის არსად რა იყო ნაჩვენები არც ერთი კაპეიკი, არც შემოსავალში და არც გასავალში. იქნება მართლა კიდეც იყო, მაგრამ ის ფული შეუძლებელია, რომ ბანკისა ყოფილიყო, წინაღმდეგს შემთხვევაში ერთგანაც უნდა წერებულიყო გასავალში, მაგრამ ამას-კი მთელი ერთი კვირა არაფერი ჰქონდა ნაწარმოები დავთრებში. ჩვენ მოგვანდეს ანგარიში, და არა მკითხაობა, რომ შეგვეტყო ვისი რა იყო 1-ს იანვარს. აქვე გამოუტყდი ბ. ცხვედაძეს, რომ მას მიეცა ხელ-წერილი ჯერ ისევ წარსულის წლის ნოემბერში მ. თევდორე ბულისაშვილისთვის, რომ უნდა ბანკის კასიდამ მიიღო ჩვიდმეტი თუმანი თავის ფულის სარგებლიო. ეს ფული ც—ძეს გასავლის დავთარში ჰქონდა მოხსენებული. ერთის სიტყვით აქ არ აღმოჩნდა არც 101 მან. და 80 კაპ. და არც ჩვიდმეტი თუმანი—სულ 271 მანეთი და 80 კაპ. ც—ძე ახირდა დავთრებიდგან იანგარიშეთო. კაცისთვის რაც ბანკი დაარსდა ერთხელ არავის უანგარიშნია და ჩვენთვის ხელ-და-ხელ განა შესაძლებელი იყო ეს. რო გაჭირდა საქმე და აღარ გვეშვებოდა, ათი წამის განმავლობაში შევკეცეთ მისივე გამოყვანილი თვიური ჯამები და მეტიც გამოვიდა. კიდეც იმიტომ იყო ისე ახირებული გინდათ, თუ არა დავთრიდგან იანგარიშეთო. ან ეს 101 მან. 80 კაპ. რომ თითონ მას არ ეჩვენებინა, განა კი ვინ იყო მოდავე.

*) იხილე „თეატრი“ № 18.

ეს ერთი უთანხმოება სრულიად საკმარი იყო Cხვედაძისათვის, რომ აეკლო იქაურობა, არ შემიძლიან ლ. ბულისაშვილთან ერთად ვაწარმოო ბანკის საქმეო, თუ არა მ. თევდორე ბულისაშვილთან და ნიკ. ჟურდაშვილთანაო!.. მე მისურვა ხალხმა, მე მომენდო და ის კი უარს ჰყოფს. აი რამდენად პატივს სცემს ეს თვით მოწოდებული მეფე საგარეჯოსი საზოგადოების აზრს! თუ არა დამერწმუნე ბ. C—ე, რომ თქვენც კი რომ გესურვებინეთ მაინც უარს ეყოფდი ამორჩევაზედ. ხომ მოგეხსენება ქართული ანდაზა: „ნაბიჭვარსაც მონათვლა უნდაო“,—მართალია არა ვარ დიდი სარჩოს პატრონი, მაგრამ ერთი პატარა ოჯახი მეცა მაქვს, რომელსაც ჩემი თავი ძრიელ ესაჭიროვება და აბა გკითხავთ: სახელს მომცემს თითქმის მუდამ დღე თქვენს ბანკში ტანტალი და საკუთარის საქმის კი დაცარვა?... ათს წამში, როდესაც ჩვენ სამი კაცი უანგარიშებდით მას, სწორედ ათ ჯერ ძლივს-ძლიობით დავაშოშმანეთ. ახში გულმა ვეღარ დაუტია და პატიოსანი ცხვი-რი დამაგაზა.. ..

წინა ყრილობა, როგორც მოგახსენეთ, 21-ს თებერვლისა ჩაიშალა, რადგან სამს პირს მოგვანდეს გაგვეგო ნამდვილად აკლდა ფული კასას, თუ არა და ხელ-მეორე ყრილობა გადიდო 2 მარტისთვის. დანიშნულს დღეს იგი კიდეც მოჰხდა, მაგრამ ისე კი, რომ მასზედ არ დასწრებია არც ერთი ნინოწმინდელი, არც ერთი ახბულახელი, არც გიორგი-წმინდელი, არც ბერთუბნელი, პატარძეულელი და არც ხაშმელი, გარეჯელებსაც გაეგოთ მხოლოდ იმ დღეს დილით სოფლის გზირების პირით, ისიც რასაკვირველია ყველას არა. თვით განაჩენზედ უწერიათ ხელი მხოლოდ ცამეტს კაცს, თუმცა ამხანაგობაში ითვლებიან 700-დის. ეს იმისგან მოხდა, რომ უწყებაები არავის მოჰსვლია და თუმცა ზოგიერთთ კიდეც ვიცოდით, მაგრამ ჩვენთან ერთად ორი სამი გვარეულობა, რომლიდგანაც შესდგება აქაური ინტელიგენცია, იძულებული იყო ყრილობაზედ ვერ დასწრებოდა, შინაური უბედური შემთხვევის გამო. ერთის სიტყვით, როგორც ბ. C—ძეს უნდოდა საქმეც ისე მოუხერხდა. თავმჯდომარედაც თითონვე ყოფილიყო. ჩვენ ვთხოვთ ანგარიშს, ის-კი ჯდება თავმჯდომარის სკამზედ და თავის თავს თითონვე ართმევს ანგარიშს. ამის შემდეგ განა კიდე ვისმელა ხმა ამოელება, რომ ჩვენა გვაქვს წესდებულება და მითი ხელმძღვანელობთო? ყრილობაზედ თურმე ერთი მეორეს არ აცლიდა: ვისაც უნდოდა თავის თავს გამგე კომიტეტში ირჩევდა, ვინ რჩევისაში და სხ. ეს ყრილობა მთელი ხალხის სასაცილო და სალაპარაკო შეიქნა. ჯერ უიმისოდაც ზედამხედველი კომიტეტი თავს არ იციებდა და ეხლა, რომ მითომ არც-კი ყოფილა იგი, ისე უნდა ჩავთვალოთ. გამგეშიაც იმავე C—ს ნ. ჟურდაშვილია და ერთიც თანამოაზრე ავეტიქა.

ყრილობა რომ თავდებოდა, მამასახლისი მეზვერიშვილი მიუბრუნდა ხალხს და Cხვედაძეს ქება და დიდება შეასხა და გაათავა იმითი, რომ წლევანდელი მოგება ჯამაგირს გარეშე სამოცდა სამი თუმანი და ექვსი მანეთი ამოდენა შრომაში ვაჩუქოთო. ნაცვალმა კანდიდატმა, ხარჯის ფულის მკრეფავმა და ორიოდ ნათლია სვინამ ხმა მისცეს. თითონ C—ეც. ეუბნება ხალხს: «ვისაც არ გინდათ ეს ფული მაჩუქოთ ადექით, ვისაც გინდათ და ისხედით» ხალხიც ალაგიდგან არ დაძერილა.

ერთის სიტყვით ცხვედაძემ გაიმარჯვა და წამსვე დაიწყეს განაჩენის წერა. ეხლა ყველა სოფლებიდგან თხოვნეებს ამზადებენ ხალხის ხელის მოწერით, რომ 2 მარტის ყრილობა უკანონოა და არ ეთანხმება ხალხის სურვილს და თხოულობენ სხვა ყრილობის დანიშვნას. აი თუ აპატიებენ, მაშინ კი შეუძლიან ბ. Cხვედაძეს ხმა მაღლა სთქოს: თქვენ გშურთ მე რომ მაჯილდოებენ და იმისთვის ჰჭინჭრობთო. უეჭველია ჩვენც ქედს მოვიხდით და სხვებთან ერთად უმდაბლესად თავს დაუკრავთ.

ზოგიერთნი, გაჯერებულნი ამ გვარის თავხედობით, უკვე გამოვიდნენ ამხანაგობიდგან და მ. თევდორე ბულისაშვილმა გამოუცხადა შესანახავად შეტანილის ფულის გამობრება. ამ უკანასკნელს რამდენიმე ასი თუმანი აქვს შეტანილი.

ლ. ბულისაშვილი.

ქართული თეატრი

სამშაბათს, 6 მაისს, დრამატიულმა საზოგადოებამ იდღესასწაულა მეორმოცდა-ათე წელიწადი ბოგოლის უკვდავი კომედიის **რევიზორის** პირველად სცენაზედ დადგმა. წარმოდგენილი იყო მე-2 და მე-3 მოქმედება **რევიზორისა**. წარმოდგენის წინად, როგორც კი აიხადა ფარდა, მაყურებლებს შემდეგი სურათი წარმოუდგა: სცენა მშვენივრად იყო მორთული, სცენის ერთ ამაღლებულ, წითელის მაუდით დაფენილს და ყვავილებით მორთულ ადგილზე ბოგოლის სურათი იდგა. სცენაზე იდგნენ არტისტები, დრამატიული საზოგადოების წევრნი და ჩვენი ნი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქიერი პოეტი ა. წერეთელი. ყველა ამათ ეჭირათ ხელში დაფნის გვირგვინები. სურათის წინ წარსდგა დრამატიული საზოგადოების წევრი ნ. აველიშვილი და წაიკითხა წერილი ბატ. გოგოლის მნიშვნელობაზე რუსეთის მწერლობაში, მერე ვ. თუმანიშვილმა წაიკითხა რუსულად ბ. თხორჟევსკის ლექსი, ამ შემთხვევისთვის დაწერილი. ამის შემდეგ აკაკიმ მშვენივრათ წაიკითხა თავისი ჩინებული ლექსი, რომელმაც მთელი საზოგადოება აღტაცებაში მოიყვანა. აი ეს ლექსი:

როდესაც უგნურებას,
გაბერილსა დიდებას
ყოველ-გვარ სამაგლობას
და ცრუ ჭეშმარიტებას......

—

როდესაც ცრუ-მგოსნები
ადიდებდნენ ცრუ-ღმერთებს
და მით ფარისევლობა
თამამად ისხამდა ფრთებს,

—

მაშინ გაისმა ხალხში
ხმა, რაღაც უჩვეულო
და იმ ხმამ კიდით-კიდე
ელვასავით შემოვლო...

—

შეკრთა მოულოდნელად
მით მჩაგვრელების კრება
და გამოფხიზლდა უცბად
მცონარე უმეცრება.

—

რა ხმა იყო, ნეტავი,
ყოველ-ხმაზე ძლიერი,
რომელმაც ციურ-ძალით
სცვალა ცხოვრების ფერი?

—

ის ხმა იყო ამ კაცის
უცნაური ხარხარი!
ჩაგრულებთა „სალხინო“
და მჩაგვრელების „ზარი“.

—

თურმე ამან ნაღველი
ცრემლებშა გაილესა
და გულში ჩაიგუბა,
სთქვა: „წამლად მსურსო ესა!“

—

სიცილით ამოჭქოლნდა
წვეთ-წვეთად ის წამალი,
რომ დაბრმავებულების
აეხილა მით თვალი.

—

ეუცხოვათ სნეულებს
უჩვეულო ფიალი,
რის ძალა-უნებურად
შესვეს მათ ის წამალი.

—

და მაშინ კი გაიგეს,
რომ ის, ვისაც სძრახავდნენ,
ბოროტებას სწამებდნენ
და უგულოდ ჯსახავდნენ,

—

თურმე კარგი ყოფილა
კეთილ-განძრახვით სრული
და მისი ნაღველ-გესლი—
უზომო სიყვარული.

თაყვანი სცეს საეროდ
მის ძლიერ მოვლინებას
და ჩვენც დღეს პატივსა ვსცემთ
მის ნიჭს და ხელოვნებას.

—

ხელოვნებას არა აქვს
საკუთრება... სამზღვარი!“
ის ყოველ-ხალხს ეკუთვნის,
ვით ყველას მაცხოვარი.

—

უცხო არც ჩვენთვის არის
„რევიზორის“ შემთხზველი—
და თავზედ გვირგვინს ადგამს
ქართლში ქართველთა ხელი.

წერილის და ლექსების წაკითხვის შემდეგ გოგოლის სურათის ქვეშ გვირგვინები დააწყეს და ამით გათავდა აპოთეოზი. შემდეგ დაიწყეს წარმოდგენა. არც წარმოდგენამ ჩაიარა ურიგოდ. გოროდნიჩის როლი ითამაშა სცენის მოყვარემ ბ. ანტონ ლორთქიფანიძემ და რიგიანათაც აასრულა. ამ წარმოდგენაზე ხალხი ძალიან ცოტა დაესწრო.

«თეატრი»-ს კორესპონდენცია.

ფოთი, (6 მაისს). კვირას, 4 მაისს, ჩვენს კლუბში იყო წარმოდგენილი, ქართული სცენის მოყვარეებისაგან, ორ მოქმედებიანი კომედია «მე მინდა კნეინა გავხდე» და ვოდევილი «კატა აწონა».

კლუბის ზალა თითქმის სავსე იყო ხალხით, თუმცა ეს ძალადატანებით იყო, რადგანაც ბილე-

თებს ძალათ ჰყიდდენ, სხვა-და-სხვა პირები. წარმოდგენამ სამწუხაროდ ძრიელ უფერულად ჩაიარა. მოთამაშეებმა სხვა ნაკლულევანების გარდა თავიანთი როლებიც არ იცოდნენ.

ამ წარმოდგენამ ისეთი ცუდი შთაბეჭდილება იქონია დამსწრე საზოგადოებაზედ, რომ თუ კულავაც ასე დაუდევნელად და უშნოთ გაიმართა წარმოდგენეები, მაშინ თქმა არ უნდა, რომ სრულიად შეაძულებენ ხალხს სპეკტაკლებზედ დასწრობას.

როგორც ისმის აპირებენ წარმოდგენას ქართული წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების სასარგებლოდ ის პატივცემული პირები, რომლებიც წარსულ წლებში მართავდნენ წარმოდგენებს და უფრო დახელოვნებულნი არიან ამ საქმეში.

Dიდად სასიამოვნო იქნება, რომ ეს აზრი რაც შეიძლება ჩქარა მოიყვანონ აღსრულებაში, რადგან დიდი ხანია ქართველი საზოგადოება რიგიან წარმოდგენაზედ არ დასწრებულა.

ფოთელი.

ფელეტონი

აბაზაძე და მახვილაძე

მეთვრამეტე საუკუნეში, მეფის Tეიმურაზის დროს, ზემო ქართლს დაეცნენ სპარსები და აღაოხრეს მთელი მხარე, სხვათა შორის სურამის მახლობელს მდებარე ერთ სოფლიდამ რამდენიმე აზნაურის შვილებიც წაიყვანეს ტყვეთ, ამ წაყვანილებში ერთი აზნაური აბზაძეც რეულა. სპარსეთში ჩაყვანის შემდეგ ზოგი სპარსეთის ყეინისთვის მიურთმევიათ სასახლეში ფეშქაშათ და ზოგნიც სხვა-და-სხვა ხანებისთვის, სარდლებისთვის დაურიგებიათ. სხვათა შორის აზნაური აბაზაძე ყეინის სასახლეში დაუტოვებიათ... Iმ დღიდამ აბაზაძეს დაუწყვია მეცადინეობა, რომ როგორმე ყეინის კარიდამ განთავისუფლებულიყო და საქართველოში დაბრუნებულიყო. ამ ოცნებებით სავსე აბაზაძე ხშირად სთხოვდა ხოლმე ყეინს, რომ გამანთავისუფლეო, მაგრამ ყეინისაგან ყოველთვის შეუწყნარებლად რჩებოდაო.

აბაზაძე დარჩა სპარსეთში. ამის იქ ყოფნის დროს, ისარგებლა მისმა მეზობელმა აზნაურმა მახვილაძემ. ამ აზნაურის შვილმა მეფეს მიართო თხოვნა და განუცხადა აზნაური აბაზაძეს მოტაცების ამბავი. ბოლოს დამტკიცებითი დაუმატა, რომ აბაზაძე იქ მომკვდარაო, იმისაგან დატოვებულს მამულებს მე ვიცავდიო, მტრებისაგან მე გადავარჩინე და ამიტომ გთხოვ, რომ მისგან დატოვებული მამული, ყმები და სხვა ყველაფერი მე მაჩუქოთო. მისმა სახლი კაცის შვილებმა ხელი არ მოჰკიდეს მას, აქამდის მე განვაგებდიო. აბაზაძის სიკვდილის გამო, მეფემ დარწმუნებითი ცნობები მოსთხოვა იმის შესახებ, რომ აბაზაძეს სიკვდილი სინამდვილით დაამტკიცონო, რომ ის მართლა, მოკვდა და მისი შვილებიც არა ჰპატრონობდნენ, არ უვლიდენ მის მამულსაო. ამის დასამტკიცებლად ჭეშმარიტი მოწმები მოიყვანე, იმათ დაამტკიცონ ესა და შემდგომ ადვილია, რომ იმის მამულზე შენ დაგასახლოთო. მეფის ამ გვარი პასუხისა და წინადადების შემდეგ, მახვილაძემ თანხმობა განუცხადა მეფესა და უთხრა, რომ დღესვე წავალ და ხვალვე მოვიყვან აქ მოწმებსაო. მახვილაძე წავიდა თავის სოფლისკენა, იქ იმან იშოვნა რამოდენიმე თავისავებ ზნეობა წამხდარი პირნი, დაქრთამა ესენი და სთხოვა, რომ მეფესთან წამომყევით და მიმოწმეთო. მოწმად არჩეულმა პირებმა ფიცი მისცეს, თანხმობა განუცხადეს, რომ ყოველივეს ისე დავამტკიცებთ, რომ ვითომც ჩვენ ჩვენის თვალით გვინახამსო. მეორე, მესამე დღეს მახვილაძე თავის ცრუ მოწმებით წამოსულან მეფესთანა. მეფეს მიუღია ყველა ესენი. მილების შემდეგ თითო-თითო მოწამე შეუხმიად და მეფეს უკითხავ ყოველივე დაწვრილებით, თუ იმან რა იცის აბაზაძის სიკვდილისა და მამულის დარჩენის შესახებ.

პირველმა მოწამემ დაუმტკიცა, რომ ყველაფერი მართალია, რაც მახვილაძეს უთქომსო. აბაზაძე რომ ტყვეთ წაიყვანეს, მეც ტყვეთ ვიყავ წაყვანილიო, სადაც აბაზაძე იყო, მეც იქ ვიყავი, მისი სიკვდილი მე ჩემის თვალით ვნახე. მას შემდეგ აგერ ეს ოცდახუთი წელიწადი იქმნება.

— შენ როგორ განთავისუფლდი? ჰკითხა მეფემ.

— მე, დიდებულო მეფეო, ვერ გავნთავისუფლდებოდი, მაგრამ, შაჰის, ერთხელ ძვირფასი თვლები დაეკარგა და ის თვლები ჩემდა საბედნიეროდ მე ვიპოვნე და მაშინათვე წარუდგინე. ამის გამო ყეინმა ისურვა ჩემი განთავისუფლება და საქართველოში მოსვლა. მეფეს ესიამოვნა ეს. შემდეგ ისიც შეატყობინა, რომ მე აზნაურის შვილი ვარო.

მეორე მოწამესაც ასევე დაუმტკიცებია, რომ აბაზაძე მოკვდაო, იმის მამულებიც ოხრად დარჩაო და შემდეგ მახვილაძე დაეპატრონა და ყოველისფერს დაუწყო შემუშავებაო. როგორც მეორემ აგრეთვე მესამე მოწამემაც ასევე დაამტკიცა. მეფე დარწმუნდა და ბოლოს ინება მამულების ჩუქება. დასამტკიცებელი ქაღალდი მისცეს, ზედ მეფემ მოუწერა ხე-

ლი, სამეფო ბეჭედი დაასვა და შიგ დასამტკიცებელს წერილში დაწვრილებით მოიხსენეს აბაზაძის ამბავი, მახვილაძის და მისის მოწმებისა. ამის შემდეგ მახვილაძე დაბრუნდა თავისკენ და აბაზაძის მამულებს დაუწყო პატრონობა და გამგეობა. ხალხშიაც ის გავრცელდა და გამოირკვა, რომ აბაზაძის მამული მეფეს მახვილაძისთვის დაუმტკიცებიაო.

რამდენიმე ხნის განმავლობაში, მახვილაძეს ისე მოუხერხებია, რომ აბაზაძის მამულებს გარდა მის ყმებსაც კი დაჰპატრონებია. ყმათ ჯერ კი უარი განუცხადებიათ, მაგრამ შემდეგ-კი დასთანხმებიან. ბოლოს ეს საქმე მეფესთანაც მიუტანიათ და მეფესაც დაუმტკიცებია მახვილაძისთვის აბაზაძის ყმანი. მახვილაძემ დაიწყო გამგეობა აბაზაძის მამულზე და ყმებზე. გავიდა რამდენიმე ხანი. ამ ხნის განმავლობაში მახვილაძემ უფრო გაიმაგრა ფეხი და ისაკუთრებდა სამუდამოდ აბაზაძის მამულებს. ერთხელ გაზაფხულის პირზე, მახვილაძემ თავის მოყმე ხელოსანთ კალატოზ გლეხებ დააწყებინა კოშკის შენება. ამ კოშკის შენებამ კარგა ხანს გასტანა. ერთ დღეს, როდესაც მუშები გახურებულნი მუშაობდენ, ამ დროს, აზნაური მახვილაძეც თავზე ადგა და უჩვენებდა მუშებს, თუ ვის როგორ უნდა ემუშავნა, სად როგორ უნდა აეტანად კედელი და სხვანი. ამ გვარის დარიგებით ხშირად წინამასწრობაც იცოდა და ამით მუშა ხელოსნებსაც მეტის-მეტად აწუხებდა. სწორედ ამ დღეს, რომელიც ჩვენ მოვიხსენედ, მახვილაძემ ერთობ გაუჭირა საქმე ერთ კალატოზს. კალატოზი რომ მოთმინებიდამ გამოვიდა, ბატონს უთხრა მოწყენით:

— მაცალე, ბატონო, და მე ვიცი როგორც ავიტან ამ კედელს.

— შე ძაღლო, შენ ვის ეუბნები მაგას, მიუგო გაცხარებით მახვილაძემ.

— მე, ბატონო, ცუდი არაფერი მითქვამს, მიუგო კალატოზმა.

ამ დროს აზნაური მახვილაძე ისე გაცეცხლდა, ისე აღელდა, რომ წამოავლო ერთ ვეება ქვას ხელი და პირ-და-პირ საფეთქელში სდრუზა თავის ყმა-კალატოზს. კალატოზს მოხვდა თუ არა ქვა, მაშინადვე დაეცა დედა-მიწაზე და რამდენიმე ხნის განმავლობის შემდეგ სულიც დალია. ვიდრე სულს დალევდა, ბატონმა მახვილაძემ დაუწყო ყვირილი თავის ყმებს, რომ წამოაყენედ და წაიყვანედ შინისკენო. ყმა-კალატოზნი და მუშანი მიუახლოვდნენ დაჭრილს და წაიღეს შინისკენ. ზოგიერთ მუშათ ისევ განაგრძეს კოშკის შენება. რამდენიმე წუთის შემდეგ აზნაური მახვილაძეც განემგზავრა თავის სახლისკენ.

ამ ალიაქოთისა და ბატონისაგან ყმის მოკვლის დროს, კოშკის მოშორებით ერთი მოხუცებული კაცი იდგა და უცქეროდა ამ შემთხვევას. როდესაც აზნაური მახვილაძე შინისკენ გაემგზავრა, ეს მოხუცი კაცი მივიდა კოშკის მახლობლივ და იქ მომუშავეთ ჰკითხა თუ ვინა ხართ თქვენ, სადაურები, ან ის კაცი ვინ არის, წელან რომ ერთ თქვენთაგანს ქვა დაარტყა თავში და მოკლაო. კოშკთან მდგომ მუშებმა მიუგეს, რომ ეს ჩვენი ბატონი არისო. აქამდის ჩვენ აზნაურის აბაზაძის ყმებათ ვიყავით და აგერ ეს ოცი წელიწადი იქმნება რაც ის ჩვენი ძველი ბატონი ტყვეთ არის წაყვანილი და სპარსეთში სცხოვრებსო. ზოგნი იძახიან, რომ ცოცხალიაო, მაგრამ ამ ავმა კი ყველა დაარწმუნა რომ აბაზაძე მოკვდაო, თვით მეფეც კი დააჯერა. ამ გვარის ხრიკებით საქმე იქამდის მიიყვანა და ისე იმოქმედა თვით მეფეზედაც, რომ იმ ჩვენი ბატონის აბაზაძის მამულები მთლად ამას დაუმტკიცეს. შემდეგ ჩვენც წამოგვედავა, მაგრამ ჩვენ უარზე დავუდექით. ბოლოს მაინც თავისი გაიტანა და მეფემ ჩვენც გვაყმო მას. იმ დღიდამ ამ დღემდის ჩვენს ჯავრს ჰყრილობს და აი ასე ამისთანა ცეცხლში ვართ ამისაგან ყოველთვის. საქმე რომ იყოს და ერთი რამ სასარგებლო სიტყვა შეუბრუნოთ მაშინათვე სუ ტყავს აგვაძრობს და მიწასთან გაგვასწორებს. ეს ამბები რომ დაასრულა მუშამ, ამ დროს ამ მოხუცმა კაცმა გახარებით წარმოსთქვა და შეატყობინა ყველას შემდეგი:—მე აზნაური აბაზაძე ვარ, თქვენი ნაბატონარი, სპარსეთში ტყვეთ რომ წამიყვანეს, ის მე ვარ. აქამდის სპარსეთში ვიყავი, ამ ბოლოს დროს თავი დავიხსენი, ყეინმა გამანთავისუფლა და საქართველოში წამოვედი; აი, დღეს ამოველ აქა და ეს ადგილები ვიცანი კიდეცა და ამიტომ დათვალიერება დაუწყე აქაურს მიდამოებსა. მაგრამ კარგათ კი ველარ განვსაზღვრე და ვერც თქვენ გიცნობთ.

ამ ამბის შემდეგ აზნაური აბაზაძე გამოცხადდა თავის სოფელში და გამოაცხადა თავის თავის ამბები. ამ ამბებისა და გამოცხადების შემდეგ აზნაურს აბაზაძესა და მახვილაძეს შუა ატყდა შფოთები, დავა და საჩივრები შესახებ თავიანთის საქმეებისა და ეს საქმე დღემდისაც სწარმოებს.

რედაქტორი და გამომცემელი გ. აბაშიძე.

Дозволено Цензурою Тифлисъ, 1886 г. 10 мая

Типографія Меликова. სტამ. მელიქიშვილისა.